

Fond za održivi lokalni razvoj

OSNOVI STRATEGIJE ZELENOG RASTA OPŠTINE VLASOTINCE 2025-2050

SEPTEMBAR-NOVEMBAR,

OSNOVI STRATEGIJE ZELENOG RASTA OPŠTINE VLASOTINCE ZA PERIOD 2025 - 2050. (NACRT)

Fond za održivi lokalni razvoj sprovodi se u okviru Platforme za opštedruštveni dijalog „Održivi razvoj za sve” koja je uspostavljena uz podršku vlada Švajcarske i Nemačke, a implementira se od strane Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH u u okviru projekta „Reforma javnih finansija - Agenda 2030”. Fondom neposredno rukovodi Beogradska otvorena škola (BOS), kao jedan od partnera na Platformi, zadužena za podršku inicijativama za inovativna rešenja u oblasti zaštite životne sredine na lokalnom nivou. Dodatna podrška Fondu pruža se u okviru projekta „EU Resurs centar za civilno društvo u Srbiji” koji se realizuje uz podršku Evropske unije u Srbiji.

Dokument „Osnovi strategije zelenog rasta Grada Leskovca za period 2025-2050“ urađen je u okviru projekta „ZELENO PLAVE ZAJEDNICE“ koji **realizuje** EPuS Leskovac u partnerstvu sa udruženjem „Rujnice“ Vlasotince, uz **finansijku podršku** *Fonda za održivi lokalni razvoj* kojim **rukovodi** *Beogradska otvorena škola* u okviru Platforme za opštedruštveni dijalog „*Održivi razvoj za sve*“.

Ovaj projekat realizuje se **uz podršku** Grada Leskovca i Opštine Vlasotince.

Svrha ovog strateškog dokumenta je da se zainteresovanim stranama pruži što delotvorniji uvid u nove, globalno konkurentne mogućnosti lokalnog razvoja, koje sa sobom donosi uspostavljanje lokalnog vlasništva nad konceptom „zelenog rasta“ kao inovativnog, produktivnog odgovora savremenog društva na izazove održivosti razvoja.

Cilj izrade ovog dokumenta je da se: a) trasira globalno konkurentan razvojni put Grada Leskovca u narednih 25 godina; b) ponude kvalitetni odgovore na pitanja *Kako?* i *Zašto?* predloženim razvojnim putem; c) pruži kvalitetna osnova za vođenje javnog dijaloga o ključnim aspektima ostvarivanje jedne ovakve orijentacije.

U izradi ovog dokumenta kao **bazični materijal** korišćeni su rezultati i preporuke iz „Istraživanja o mogućnostima zelenog rasta Grada Leskovca i Opštine Vlasotince“, kao i druga relevantna literatura iz oblasti strateškog upravljanja.

U razvijanju strateške perspektive Grada Leskovca primenjen je **pristup programirane vizije**. To podrazumeva da se u procesu strateškog upravljanja prevođenje strategije u operativne odluke zasniva na konceptu „izbalansiranog rezultata“ („Balanced scorecard“).

Dokument sadrži sledeće elemente: a) Vizija; b) Misija; c) Temeljne vrednosti; d) Strateški izazovi; e) SWOT analiza; f) Strateški stubovi; g) Strateški i posebni ciljevi; h) Indikatori

Za sadržinu ovog materijala odgovorna je isključivo organizacija EPuS Leskovac i ona ne odražava nužno stavove vlada država Švajcarske i Nemačke, kao ni Evropske unije.

1. VIZIJA

Delotvorna zajednica sa visokim kvalitetom života, održiva po svojoj privlačnosti za mlade ljude i porodičnom okruženju po meri zelene budućnosti

2. MISIJA

Najbolja lokalna podrška za životni uspon pojedinca okruženog porodicom, bliskošću zajednice i netaknutom prirodom

3. TEMELJNE VREDNOSTI

- ✧ **Živeti sa prirodom** – Ambijent netaknute prirode, u kojem se odvija svakodnevni život stanovnika Opštine Vlasotinice, jedna je od suštinskih odrednica lokalnog načina života, njegovo vekovno uporište i ključni faktor održive konkurentnosti ove lokalne jedinice.
- ✧ **Porodica** - Kao nezamenljiva sredina koja vrši više funkcija bilo koje društvene grupe, porodica je središna vrednost u razvijanju svakog aspekta održive lokalne budućnosti. Za lokalne zajednice sa ovih prostora značaj porodice je još i veći, s obzirom na to da se, po tradiciji, ljudi ovde međusobno prepoznaju po porodičnim nadimcima.
- ✧ **Neodvojivost potreba** – Po prirodi stvari, pojedinac doživljava kvalitet života samo kao lokalnu realnost. Zadovoljstvo tom realnošću proističe iz uspeha u zadovoljavanju celine osnovnih potreba, a to su, pored egzistencijalnih potreba, i mogućnost izbora, kompetencije, osećaj pripadnosti i zabava. Ukoliko dođe do zanemarivanja bilo koje od ovih potreba, prevladava nezadovoljstvo.

- ✧ **Preduzetnički duh** - Aktivan poslovni temperament ljudi sa ovih prostora je prepoznat u nauci kao jedno od njihovih trajnih, suštinskih određenja. U savremenim uslovima razvoja, to je - utoliko pre i utoliko više - osnov za izgradnju održive konkurentnosti Opštine Vlasotince kao trajnog životnog odredišta.
- ✧ **Kvalitativan rast** – Novo sistemsko shvatanje života, gde se daje prednost „zelenom“, „uravnoteženom“, „pravednom“, „korisnom“, „dobrom“, „štedljivom“, „zrelom“, „višedimenzionalnom“ lokalnom rastu, nasuprot njegovoj „smeđoj“, „neizbalansiranoj“, „nepravednoj“, „štetnoj“, „lošoj“, „rasipničkoj“, „nezreloj“, „jednostranoj“ alternativi.

4. STRATEŠKI IZAZOVI

- ✧ **Učiniti da kvalitativna perspektiva lokalnog načina života nadvlada beznađe demografskog pražnjenja ovog osmomilenijumskog životnog odredišta;**
- ✧ **Izboriti se da ispunjenost ciljeva održivog razvoja otkloni breme višedecenijske marginalizacije i neiskorišćenih mogućnosti ovog životnog prostora;**
- ✧ **Osigurati da korišćenje lokalnih prilika za zeleni rast donese prekretnicu u raskidu sa neodrživim ekonomskim, socijalnim i ekološkim praksama.**
- ✧ **Uspostaviti integrisane politike zelenog rasta kao inovativno rešenje za višedecenijski problem nepovoljnog položaja lokalne vlasti u upravljanju javnim dobrima.**

5. SWOT ANALIZA

✧ **Prilike:**

- Tradicija istorijski utemeljenog životnog odredišta

- Povoljni geografski uslovi
- Netaknuta priroda
- Bogatstvo mikrokulturnih i mikrolokalnih različitosti
- Relativno povoljna situacija po pitanju neželjenih događaja sa najtežim posledicama
- Postojanje lokalnog jezgra zelenog rasta
- Postojeći socijalni kapital
- Međusobno nadopunjujuća mreža od 48 istorijski utemeljenih lokalnih zajednica
- Tradicija preduzetničkog uporišta
- Nostalgija odseljenih, posebno dijaspore
- Pozitivan trend u nacionalnom i lokalnom ekonomskom razvoju
- Relativno dobra opremljenost infrastrukturom
- Visoka saglasnost korisnika o prioritnim potrebama
- Dostupnost primera dobre prakse u primeni koncepta zelenog rasta
- Postojeći fondovi evropske i nacionalne zelene agende

✧ **Pretnje:**

- Natprosečan trend demografskog pražnjenja
- Nepovoljan položaj lokalne vlasti u procesu upravljanja javnim dobrima
- Višedecenijsko razvojno zaostajanje, marginalizacija i periferijalizacija
- Inercija priklanjanja postojećim, „smeđim“, neodrživim praksama
- Zanemarivanje lokalnog potencijala za ostvarivanje koncepta zelenog rasta
- Narastanje tenzija na Kosovu i Metohiji
- Produblivanje i širenje postojećih geopolitičkih tenzija i konflikata
- Klimatske promene
- Povećanje ranjivih grupa
- Mentalitet samoprecenjivanja prednosti drugih pri izboru životnog odredišta
- Neadekvatan pristup postojećim evropskim i nacionalnim zelenim fondovima
- Nespremnost za pojavu neželjenih događaja sa najtežim posledicama
- Zanemarivanje primera dobre prakse u ostvarivanju koncepta zelenog rasta

- Negativni razvojni trendovi u nacionalnom i širem okruženju
- Produblјivanje razvojnog jaza u odnosu na nacionalni prosek
- Ispodprosečni nivo lokalne javne potrošnje

✧ **Snage**

- Pokrivenost planom važnih aspekata lokalnog razvoja
- Višedecenijsko iskustvo u planiranju lokalnog razvoja
- Ostvareni rezultati ranijih planova
- Mogućnost uključivanja širokog seta specijalnosti u kreiranje i primenu planskih rešenja
- Otvorenost za saradnju sa naukom
- Globalno vidljivi rezultati u promovisanju investicionih pogodnosti
- Otvorenost za inovacije i razvojne inicijative
- Iskustvo u podršci zelenim projektima
- Dobra komunikacija sa nacionalnim organima i institucijama
- Pozicija okružnog administrativnog centra
- Višedimenzionalna organizacija lokalnih organa vlasti
- Iskustvo u finansiranju projektnih inicijativa
- Otvorenost za saradnju sa civilnim društvom
- Rastući lokalni budžet
- Iskustvo u podršci ranjivih grupa
- Iskustvo u suočavanju sa neželjenim događajima sa najtežim posledicama

✧ **Slabosti**

- Nedostatak nacionalno konkurentne vizije u profilisanju lokalnog načina života
- Nedostatak krovnog, dugoročnog planskog dokumenta
- Reaktivan pristup u tretiranju razvojnih izazova
- Veliki jaz u nivou lokalne budžetske potrošnje u odnosu na nacionalni prosek
- Elementi formalističkog u pristupu lokalnom planiranju

- Nedovoljno korišćenje mogućnosti za uticanje na nacionalne politike sa pozicije lokalnih interesa
- Nepostojanje prioritizacije u zadovoljavanju potreba ranjivih grupa
- Nedovoljno korišćenje prednosti međusektorskih partnerstava
- Nedovoljno korišćenje mogućnosti evropskih i nacionalnih zelenih i razvojnih fondova
- Neusklađenost između određenih lokalnih politika
- Nedovoljno izgrađene lokalne politike sa aspekta integrisanog pristupa razvoju
- Nedovoljna iskorišćenost potencijala za povezivanje novih razvojnih inicijativa sa rezultatima realizovanih razvojnih projekata
- Nedovoljna iskorišćenost postojeće institucionalne mreže u javnom sektoru
- Nedovoljna uključenost zainteresovanih strana u planiranje lokalnog razvoja

6. STRATEŠKI STUBOVI

- I. **NAJSTABILNIJI ZELENI RAST** – Strateško pozicioniranje Opštine Vlasotince na osnovu stabilnosti procesa zelene tranzicije podrazumeva: a) Suštinsko poboljšanje kvaliteta života lokalnog stanovništva; b) Punu usklađenost ekonomske, socijalne i ekološke dimenzije lokalnog razvoja; c) Ravnomeran teritorijalni razvoj Opštine
- II. **NAJSIGURNIJE LOKALNO OKRUŽENJE** – Stvaranje sigurnog lokalnog okruženja kao strateške prednosti Opštine Vlasotince podrazumeva: a) Visoku sposobnost lokalne jedinice da apsorbuje, odupre se i oporavi od posledica događaja sa najtežim posledicama, te da „gradi bolje nego što je bilo“; b) Smanjenje na najmanju moguću meru lokalnog rizika da pripadnici ranjivih lokalnih grupa postanu još ranjiviji u trenucima krize; c) Aktiviranje postojećeg socijalnog kapitala kao ključnog faktora izgradnje sigurnog porodičnog okruženja.

- III. **NAJSARADLJIVIJI DONOSIOCI ODLUKA** - Strateški vredno pozicioniranje Opštine Vlasotince na principu kooperativnosti lokalnih donosioca odluka, podrazumeva praktikovanje: a) Saradnje i partnerstava zasnovanih na zajedničkom razumevanju zajedničke vizije i misije; b) Principa dobrog javnog upravljanja - participativnosti, efikasnosti, efektivnosti, transparentnosti, inkluzivnosti i odgovornosti; b) Međusektorskih i multisektorskih partnerstava kao optimalne forme zajedničkog rada na rešavanju javnih pitanja.

7. STRATEŠKI I POSEBNI CILJEVI ZELENOG RASTA OPŠTINE VLASOTINCE

✧ **Strateški cilj 1. Ostvarivanje zelenog rasta**

✧ **Posebni ciljevi za Strateški cilj 1.**

- Poseban cilj 1.1. Ostvariti demografsku obnovu lokalne zajednice, sa težištem na mlade
- Poseban cilj 1.2. Povećati proizvodnju zelenih dobara i usluga
- Poseban cilj 1.3. Podsticati zelene inovacije i usvajanje i primenu zelenih tehnologija i praksi
- Poseban cilj 1.4. Povećati produktivnost i efikasnost korišćenja prirodnih resursa
- Poseban cilj 1.5. Unaprediti lokalnu infrastrukturu, posebno zelenu
- Poseban cilj 1.6. Osigurati korišćenje prirodnog kapitala unutar ekoloških granica
- Poseban cilj 1.7. Ostvariti najviše standarde u pružanju javnih usluga
- Poseban cilj 1.8. Promovisati lokalnu kulturnu baštinu
- Poseban cilj 1.9. Osnažiti perspektivu pravedne zajednice

✧ **Strateški cilj 2. Jačanje otpornosti na klimatske promene i druge događaje sa najtežim posledicama**

✧ **Posebni ciljevi za Strateški cilj 2.**

- Poseban cilj 2.1. Povećati lokalni kapital otpornosti (fizički, prirodni, socijalni, ekonomski i institucionalni)
- Poseban cilj 2.2. Unaprediti lokalni sistem ublažavanja i prilagođavanja na klimatske promene
- Poseban cilj 2.3. Minimizirati rizik da pripadnici ranjivih grupa postanu još ranjiviji u trenucima krize

✧ **Strateški cilj 3. Unapređenje upravljanja lokalnim javnim poslovima**

✧ **Posebni ciljevi za Strateški cilj 3.**

- Poseban cilj 3.1. Afirmisati pristup horizontalno povezanih (integrisanih) politika zelenog rasta
- Poseban cilj 3.2. Povećati uključenost zainteresovanih strana u donošenje lokalnih javnih odluka
- Poseban cilj 3.3. Unaprediti korisne oblike saradnje, koordinacije i partnerstva
- Poseban cilj 3.4. Uspostaviti lokalno ekološko računovodstvo („računovodstvo zaštite životne sredine“)

8. INDIKATORI

- 1.1. Lokalni indeks demografske obnove
- 1.2. Učešće zelenih dobara i usluga u lokalnom BDP
- 1.3. Lokalni indeks zelenih inovacija
- 1.4. Produktivnost upotrebe prirodnih resursa
- 1.5. Lokalni ekološki indeks
- 1.6. Računovodstvena vrednost usluga lokalnog ekosistema

- 1.7. Stepen zadovoljstva građana lokalnim javnim uslugama**
- 1.8. Broj dolazaka kulturnih turista**
- 1.9. Lokalna stopa rizika od siromaštva**
- 2.1. Indeks lokalnog kapitala otpornosti**
- 2.2. Nivo lokalne ranjivosti na klimatske promene**
- 2.3. Nivo lokalne ranjivosti na događaje sa najtežim posledicama**
- 3.1. Nivo ostvarenja godišnjih akcionih planova zelenog rasta**
- 3.2. Nivo participativnosti zainteresovanih strana u donošenju lokalnih javnih odluka**
- 3.3. Nivo saradljivosti lokalnih donosilaca odluka**
- 3.4. Vođenje lokalnog ekološkog računovodstva**